

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20.02.1981, sp. zn. 5 Cz 97/80, ECLI:CZ:NS:1981:5.CZ.97.1980.1

Číslo: 48/1984

Právní věta: Způsobilost nezletilých osob k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů podle ustanovení § 52 odst. 1 zák. o rod. je třeba (ve smyslu ustanovení § 104 zák. o rod.) posuzovat podle ustanovení § 9 o. z. Otcovství tedy může být určeno souhlasným prohlášením nezletilých rodičů podle ustanovení § 52 odst. 1 zák. o rod., pokud je takové prohlášení přiměřené rozumové a mravní vyspělosti nezletilce odpovídající jeho věku a pokud je nezletilý rodič schopen posoudit význam tohoto prohlášení.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 20.02.1981

Spisová značka: 5 Cz 97/80

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení před soudem, Určování otcovství

Předpisy: 94/1963 Sb. § 52 odst. 1
§ 104 40/1964 Sb. § 9 99/1963 Sb. § 108
§ 52 odst. 2
§ 54

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 48/1984 sb. rozh.

Způsobilost nezletilých osob k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů podle ustanovení § 52 odst. 1 zák. o rod. je třeba (ve smyslu ustanovení § 104 zák. o rod.) posuzovat podle ustanovení § 9 o. z.

Otcovství tedy může být určeno souhlasným prohlášením nezletilých rodičů podle ustanovení § 52 odst. 1 zák. o rod., pokud je takové prohlášení přiměřené rozumové a mravní vyspělosti nezletilce odpovídající jeho věku a pokud je nezletilý rodič schopen posoudit význam tohoto prohlášení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 20. 2. 1981, [5 Cz 97/80](#))

Matkou nezletilé K. D., narozené 16. 8. 1979, je Z. D., která sama byla ještě nezletilá v době

narození svého dítěte. V řízení podle ustanovení § 73 o. s. ř., vedeném u okresního soudu v Karviné pod sp. zn. 31 Nc 123/79, matka dítěte a jí označený otec, tehdy rovněž ještě nezletilý O. F., učinili 23. 10. 1979 souhlasné prohlášení podle ustanovení § 52 zák. o rod., že otcem nezletilé K. D. je O. F. a současně se shodli na příjmení dítěte po otci.

Usnesením ze 7. 11. 1979 okresní soud v Karviné ustanovil nezletilé K. D. opatrovníka (ONV v K.) a zmocnil jej k podání žaloby o určení otcovství proti O. F.; žaloba byla podána dne 11. 12. 1979 u okresního soudu v Karviné. V průběhu řízení byl usnesením tohoto soudu ustanoven matce dítěte opatrovník. Při soudním jednání 17. 3. 1980 žalovaný O. F. a matka nezletilé K. D., souhlasně prohlásili, že otcem nezletilé K. D. je O. F. a že nezletilá bude užívat příjmení po matce.

Okresní soud v Karviné potom pokračoval v řízení o určení otcovství a po provedení důkazů výsledkem matky nezletilé žalobkyně, žalovaného a svědkyně B. D. rozsudkem rozhodl tak, že se určuje, že žalovaný O. F. je otcem nezletilé K. D., narozené 16. 8. 1979 z matky Z. D., že se nezletilá K. D. svěřuje do výchovy otce a že se matce výživné nestanoví; dále rozhodl, že se nařizuje dohled nad nezletilou K. D. a že stát nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení. V odůvodnění svého rozhodnutí se soud nezabýval tím, jaký právní význam mělo uznání otcovství ze strany O. F. za souhlasu matky dítěte, k němuž došlo ve věci sp. zn. 31 Nc 123/79 okresního soudu v Karviné a opětovně v průběhu řízení o určení otcovství 17. 3. 1980. Při rozhodování vycházel soud prvního stupně z ustanovení § 54 odst. 2 zák. o rod. a z výpovědi žalovaného i matky nezletilé žalobkyně vzal za prokázáno, že v době rozhodné pro početí nezletilé žalobkyně se matka dítěte pohlavně stýkala pouze se žalovaným, takže je vyloučeno, že by otcem nezletilé žalobkyně byl jiný muž. Nezletilou svěřil do výchovy otce z toho důvodu, že v době rozhodování byla její matka sama nezletilá a neměla způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu a že jí tedy nepatří rodičovská práva ve smyslu ustanovení § 34 odst. 2 zák. o rod. Stanovení dohledu podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. b) a odst. 3 zák. o rod. odůvodnil soud tím, že takto bude možné sledovat, zda žalovaný o dítě náležitě pečuje. Dále uvedl, že matce výživné nestanovil, protože nemá žádný příjem a společně žije a hospodář se žalovaným. O nákladech řízení soud nerozhodl a výrok o nákladech státu odůvodnil poukazem na ustanovení § 150 o. s. ř. Rozsudek nabyl právní moci.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ČSR, tak, že uvedeným rozsudkem byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 52 odst. 1, 2 zák. o rod. se za otce považuje muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, přičemž toto prohlášení se musí stát před národním výborem pověřeným vést matriku nebo před soudem. Nedošlo-li k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, může jak dítě, tak i matka navrhnout, aby otcovství určil soud (§ 54 odst. 1 zák. o rod.). Za otce se považuje muž, který s matkou dítěte souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než sto osmdesát a více než tři sta dnů, pokud jeho otcovství závažné okolnosti nevylučují (§ 54 odst. 2 zák. o rod.).

V projednávané věci soud prvního stupně pominul při svém rozhodování skutečnost, že žalovaný i matka nezletilé žalobkyně shodně před soudem prohlásili, že žalovaný je otcem nezletilé žalobkyně, a to poprvé před okresním soudem v Karviné ve věci sp. zn. 31 Nc 123/79 23. 10. 1979, kdy byli ještě oba nezletilí, a podruhé v řízení o určení otcovství u téhož soudu při jednání 17. 3. 1980, kdy byl žalovaný již zletilý, avšak matka dítěte dosud zletilá nebyla. Přesto však tato skutečnost nevylučuje, aby došlo k platnému určení otcovství podle ustanovení § 52 odst. 1 zák. o rod., pokud jsou splněny podmínky uvedené v tomto ustanovení. Nezletilý může určit otcovství souhlasným prohlášením, pokud je jeho prohlášení přiměřené jeho rozumové a mravní vyspělosti odpovídající jeho věku (§ 104 zák. o rod. a § 9 o. z.). Účast rodičů nezletilého a jejich vyjádření k tomuto úkonu není na závadu;

přivolení rodičů je však nadbytečné. Bylo proto na soudu, aby posoudil, zda žalovaný a matka dítěte, případně v době řízení o určení otcovství jen matka dítěte, byli natolik rozumově a mravně vyspělí, aby mohli určit otcovství podle ustanovení § 52 odst. 1 zák. o rod., a aby pro tuto úvahu si opatřil potřebné podklady. Pokud by dospěl k závěru, že došlo k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů dítěte, bylo třeba řízení o určení otcovství podle ustanovení § 108 o. s. ř. zastavit.

V případě, že by bylo zjištěno, že nedošlo k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů a že byly podmínky pro rozhodování podle ustanovení § 54 zák. o rod., bylo třeba provést dokazování o tom, zda žalovaný souložil s matkou dítěte v době uvedené v ustanovení § 54 odst. 2 zák. o rod. a zda tu nejsou závažné okolnosti, které by otcovství žalovaného vylučovaly. Zejména by přicházel v úvahu důkaz znaleckým posudkem z oboru hematologie.

Pokud jde o rozhodnutí o výchově a výživě nezletilé K. D. (§ 113 odst. 2 o. s. ř.), měl soud zvážit, zda jsou dány podmínky pro rozhodování podle ustanovení § 50 odst. 1 zák. o rod., když z provedených důkazů vyplývá, že žalovaný a matka nezletilé žalobkyně žijí již delší dobu ve společné domácnosti, společně hospodaří a společně se starají o nezletilou žalobkyni. Z obsahu spisu také nevyplývalo nic, co by odůvodňovalo rozhodnutí o stanovení dohledu nad nezletilou podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. b) a odst. 3 zák. o rod.

Dále soud prvního stupně pochybil v tom, že nerozhodl o nákladech řízení, ačkoli mu to ukládá ustanovení § 151 o. s. ř., a když rozhodl o nákladech státu, ač stát žádné náklady v tomto řízení neplatil (§ 148 odst. 1 o. s. ř.).

Za splnění podmínek uvedených v ustanovení § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 116/1966 Sb. o soudních poplatcích měl soud rozhodnout o soudním poplatku v této věci.

Rozsudkem soudu prvního stupně v projednávané věci byl tedy porušen zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132, § 148 odst. 1, § 151 a § 153 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanoveními § 52 odst. 1, 2, § 54, § 43 odst. 1 písm. b) a odst. 3 zák. o rod. a dále s ustanovením § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 116/1966 Sb.